

Potenciális növénykórtani veszélyek őszi vetésű kalászosokban

Hír
2019.10.30.

Jelenleg az országban eléggé változatos fejlettségű kalászos növényállományokkal lehet találkozni mind őszi búza és mind őszi árpák tekintetében. Ezek között megtalálható a kelőfélben lévő, a 2-3 leveles, de már a bokrosodás kezdetén lévő is.

A címben szereplő növénykórtani veszélyek jelenleg még nem ezekben a vegetációs idejük elején lévő növényállományokban találhatók, hanem az előző évi gabonavetések tarlóin, illetve azok árvakelésein. Évről-évre lehet találkozni olyan gabonatarlókkal, ahol a tarlóművelési és tarlóápolási munkákat nem vagy csak igen elnagyolt módon végezték el. Sok esetben a betakarított területet a következő növény vetéséig „magára hagyják”, pedig helyes és okszerű agrotechnikai beavatkozásokkal jelentős lépéseket lehet tenni az új vagy fővetésű növénykultúra egyöntetű keléséért, növényegészségügyi állapotáért és a majdani betakarítható termés mennyiségéért. Ezek a gondozatlan tarlók több szempontból is potenciális veszélyforrást jelentenek az idén ősszel elvetett kalászos állományokra nézve (1. kép).

1. kép: kedvezőtlen szomszédság - előtérben az előző évi őszi búza tarló árvakelései, háttérben idei 2-3 leveles őszi búza vetés (fotó: Boros Szilárd)

Egyrészt kártevők szempontjából, mivel több helyen kellett már inszekticiddel védekezni a meleg őszi időjárás miatt a folyamatosan fővetésbe betelepülő vírusvektor levéltetű és kabóca fajok ellen, másrészt növénykórtani tekintetben, ugyanis biotróf és nektrotróf életmódot folytató kórokozók széles skálája található meg ezen területek őszi árpa és őszi búza árvakelésein.

Őszi búza és rozsdá fajok

A sárga rozsdá (Puccinia striiformis) jelenléte országunkban szinte már megszokottá vált, minden évben lehet kisebb-nagyobb mértékben találkozni vele az őszi búza és őszi tritikáé állományokban. „Hála” az enyhe teleknek az áttelelése is biztosított már hazánkban ennek a biotróf kórokozónak, ennek következtében alkalmas időjárási feltételek esetén károsító tevékenységét sokkal hamarabb kezdheti meg a nagyobb számú uredo-nemzedék kinevelése által. Régebben az áprilisi északi, északnyugati szelek közvetítették a fertőzés indulásához szükséges uredo-spórákat, ezt mára már felülírta a természet, a klímaváltozás. A három Magyarországon jellemző őszi búzát támadó rozsdá faj közül ez a legkevésbé hőigényes, így ha a következő hetekben nem érkezik nagyobb mértékű tartós lehűlés és fagy várhatóan a fővetésekben is találkozni lehet majd ezen kórokozó által okozott tünetekkel (2. kép).

2. kép: sárga rozsdá őszi búza árvelésén (fotó: Boros Szilárd)

A biotróf életmódú kórokozók sorát folytatva megtalálható az árveléseken a kenyérbúzá, tritikálét és pelyvásbúzákat fertőző vörös- vagy levélrozsdá (Puccinia recondita) is. A kórokozó jól átvészelt a nyári hőségnapokat a gondozatlan kalászos tarlók árveléseiben. Az idei őszi „indian nyár vagy vénasszonyok nyara” tovább segítette ezen kórokozó szaporodását és lombzaton való terjedését. A fővetésekben jelenleg még nem található meg, azonban hasonlóan az előbb említett sárga rozsdához kedvező időjárási feltételek fennállása esetén ezzel a kórokozóval is a kelleténél korábban kell számolni. Áttelelésének „sikeressége” enyhe tél esetében nem kérdéses, jelentős károkat tud okozni már kora tavasszal a szárbaindulás előtt álló növényállomány lombzaton (3. kép).

3. kép: vörös rozsdá őszi búza árvakelésen (fotó: Boros Szilárd)

Őszi árpa - nekrotróf és biotróf életmódú kórokozók

Őszi árpa esetében is hasonló veszélyt rejtegetnek a fővetésre az előző évi gondozatlan tarlókon lévő árvakelések.

A nekrotróf kórokozók közül megtalálható a barna levélfoltosság (*Bipolaris sorokiniana*) és a hálózatos levélfoltosság (*Drechslera teres*), bár utóbbi kisebb mértékben, holott az elmúlt napok és hetek időjárása ennek a nagyobb tűzerővel „megáldott” kórokozónak nyújtott kedvezőbb feltételeket. Ha a novemberi időjárás a szokásosnál melegebb lesz és csapadékot is kapnak az idén elvetett őszi árpák, akkor ezen kórokozók megjelenésével, kolonizációjával is számolnunk kell, hűvösebb idő esetén a barna levélfoltosság nagyobb mértékű terjedése várható (4. kép).

4. kép: barna levélfoltosság őszi árpa árvakelésén (fotó: Boros Szilárd)

A biotróf kórokozók közül ki kell emelnünk a törpe rozsdát (*Puccinia hordei*), melegigényes kórokozóként jelentős mértékben segítette a felszaporodását és fennmaradását a nyári és őszi meleg időjárás. Az árvakelésen súlyos mértékű fertőzések tapasztalhatók, illetve ez a kórokozó észlelési szinten már a fővetésekben is megtalálható. A mostani napok enyhe, meleg időjárása kedvező számára, a reggeli/hajnali harmat elegendő nedvességet biztosít az uredospórák csírázásához is. A bizonytalan érkezési idejű első komoly fagyok beálltaig ezen kórokozótól sincsenek biztonságban a fővetések (5. kép).

5. kép: súlyos törpe rozsda fertőzés őszi árpa árvakelésen (fotó: Boros Szilárd)

Az ismertített és árvakelésen (őszi búza, őszi árpa) megtalálható kórokozók jelentős növénykórtani veszélyt jelentenek/jelenthetnek a fővetésekre. Megtelepedésük és terjedésük a fejlődő növényzet lombzatán egyáltalán nem kívánatos dolog, csökkentik a növényállomány télálló képességét, gyengítik azt, valamint enyhébb tél esetén már kora tavasszal jelentős mértékű károkat tudnak előidézni, ami a betakarítható termés mennyiségének csökkenésében egyértelműen jelentkezni fog.

Járjuk rendszeresen a határt ősszel is, ne alapozzunk arra, hogy tavasszal majd megoldjuk a növénykórtani problémákat egyszeri vagy kétszeri fungicides védekezéssel. Ha szükséges és a fertőzési nyomás indokolja, be kell avatkoznunk már idejében, akár ősszel is, hogy meggátoljuk a jelentős mértékű felszaporodását ezen kórokozóknak, ezzel jelentős lépést tehetünk a későbbi nagyobb mértékű károk elkerülésére, valamint nem utolsó sorban a kívánt terméshozam elérésére.

*Boros Szilárd
fejlesztőmérnök, fungicidek
Syngenta Kft.*